

שמעון ישראלי

מצב של תמונה או תמונה של מצב

עיתונאי-צלם חיפאי מצא בוואדי סאליב זקן מתגולל בשוליות כשהוא מכוסה עיתונים. האיש סיפר לעיתונאי כי זהו מקום מגוריו. לא היו בידיו לא תעודת-זהות ולא מיסמכים מזהים אחרים. כל מה שנותר בכיסיו היה צילום מהוה אחד מתקופת שירותו בצה"ל. בהשראת סיפורו כתבתי את המקאמה שלי.

ש.י.

פתאום קם אדם בבקר יום ראשון

ושואל את עצמו: מה קורה לי? מה לא נותן לי לישון?

מאז ליל-שבת, אני רק נרדם, מיד אני מתעורר בצעקות, מפחיד את הילדים.

אני חולם שאני בורח, כי רודף אחרי תצלום של חיל במדים.

בדרך-קלל אני לא זוכר את עצמי זוכר מה אני חולם. אני חולם ושוכח.

תמיד אני חולם שרודפים אחרי. אז מה? העקר — שאני בורח.

אבל פרטי החלום הזה עומדים מול עיני בבהירות משנה:

...אני רץ בין הריסות וריסליב, אני בורח, ובצעקותי — החיל בתמונה.

אני רץ ואומר לעצמי: "הוא לא ישיג אותי. עוד כמה צעדים ואתעוררו!"

אבל דוקא אז אני נתקל בגופו של אחד זקן הישן על המדרכה וראשו על גדר.

הוא מתעורר (אני ממשיך לחלום) ותופס אותי בקצה מקטרוני.

"עזוב! הנח לי לברוח! התמונה... החילו!" — אני צועק אליו במלא גרוני.

אבל הזקן פונה אלי ואומר במין חיידק זרזני:

"החיל בתמונה — זה אני!"

"זה אתה?" — אני שואל את התמונה.

"כן" — עונה החיל — "אני — זה הוא לפני עשרים שנה".

"מה אתה מקשקש?" — אני מתחיל להתעצבן —

"תראה את עצמך — ותראה את הזקן!"

אתה חיל. הוא — קבצן עלוב. אתה — חלום המדינה. הוא — בן בלי שם!"

"זה נכון" — אומר הזקן — "הוא החלום, ואני — זה מה שהתגשם.

הבט בשנינו. הסתכל בנו טוב-טוב..."

ותראה איד החלום הציני היפה שלך מתגלגל ברחוב..."

"לא יתכן!" — אני אומר — "אתה והוא זה אותו האדם? לא יכול להיות! אני

רוצה תעודות, מסמכים, הוכחות!"

"אין לי" — ממלמל הזקן — "אבדתי את הכל... כשהתחלתי לשתות.

הכל, חוץ מזה" — והוא מושיט לי את הצלום במעין גאווה —

"התמונה הזאת היא עד שהייתי כמו כלם, חיל בצבא".

"למה התחלת לשתות?" — אני שואל — "ספר לי, אני רוצה להבין".

"אני אספר לך" — הוא אומר בלחש — "אבל אתה לא תאמין.

...בארבעים ושמונה... כשפרצה המדינה

באנו ממרוקו באניה קטנה,

רק ירדנו בנמל — הפשיטו אותנו ערומים — ורססו באבקה של "פליט" —

העמיסו אותנו על משאיות, ולמעברה בעתלית.

אבל נעזב עכשיו את היחס המעליב.

אחרי המעברה הביאו אותנו לגור בנדי סליב.

חדר קטן, משה, שלחן, ועל הקיר תלוי חוזה-המדינה בפזוזה על הגשר.

ואני בתור בחור ציוני, רץ להתגיס לפני הזמן, הייתי שנתים בחיל הקשר".

והזקן שוב אומר: "הנה אני בתמונה כשהייתי בצבא.

הזמן הכי יפה בחיים שלי — היה שרות החובה!

אחרי השחרור אני חוזר הביתה" — ממשיך הזקן —

"מתאהב בבחורה, והולך ומתחתן.

אבל המצב קשה, אין עבודה, אין כסף, אבל בתלושים, צנע.

הייתי מי'אש, מתגנבל בצעקות על האשה, והיא לא ידעה מה אני רוצה ממנה.

ככה כל יום, כל יום... צעקות, מריבות... השכנים... והיא בוכה מרוב בושה —

עד שנמאס לה בסוף ועזבה אותי. זאת אומרת... התגרשה.

נשארתי לבד. בלי האשה שאני אוהב..."

...והתחלתי לשתות. זה שהיא עזבה אותי — זה שבר לי את הלב.

לא היה לי כסף בשביל שכר דירה, חשמל, מים... הצטבר לי חוב

עד שלקחו לי את החדר... ומאז אני גר ברחוב.

נסיתי להשיג עבודה. אין. עובר יום פה, יום במקום אחר,

ומה שאני מרויח, הייתי הולך ומשתפר...

וככה, כמו שאומרים — התחלתי להתדרדר.

ואיפה שאני מנסה לישון — מגרש אותי שוטר.

אני כבר רגיל... שוטר מתקרב — אני מיד בורח.

אבל מה? התעודות שלי, המסמכים, נופלים לי בדרך, או שאני שוכח.

ובלי תעודות — החיים בארץ לא שווים.

כי באפן רשמי אני לא קים אם אני לא מופיע במרשם התושבים.

בטוח לאומי לא יכול לתת לי הקצבה,

כי אין לי שום תעודה. רק התמונה הזאת — שהייתי חיל בצבא.

אני לא שיד לאף אגד כי בטל "חוק ההשתכחות",

אין לי תעודת לידה — אז לא נותנים לי תעודת זהות.

מה אגיד לך? לא לחיות ולא למות —

ואין מי שיצוו. רק אנשים טובים שמציעים נדבה.

אבל קשה לי לקחת. זה לא בשביל הכבוד של מי שהיה חיל בצבא.

גשבע לך, הייתי מזמן את שרה-פנים, וזה איש המוסר הדתי —

שינסה לישון רק לילה אחד בגשם על המדרכה, יחד אתי.

יש להם מליונים בשביל כל המשתמטים האלה, בחורי הישיבה —

אבל אין להם גרוש בשביל מי שיש לו תמונה שהיה חיל בצבא!"

ואני רואה את החיל בתמונה שולח בי מבטים קשים —

וצועק לעברי: "את כלכם אני מאשים!"

הגיע הזמן להגיד לכם את זה פעם ולתמיד!

תראה את העבר שלי — ותראה מה עשיתם לי מהעתיד!"

נכון שבשלי, מעדתי — אני יודע,

אבל איזו מין חברה זאת שבשעת הצורך אני לא יכול לפנות אליה?

חברה כזאת... אני יורק עליה!"

...וכאן התעוררתי מתוך הרגשה שחלום הפיסוט

היה הרבה יותר יפה מהמציאות...

רקוויאם לוואדי סאליב

הטרקטורים של ראש-העיר אריה גוראל שגילו באחרונה חלק גדול מן המיבנים שנותרו בו, הכשירו את הקרקע להפיכתו לג'ונגל-בטון נוסף אופייני לישראל של שנות ה-70 וה-80. לאחר

בשבת האחרונה התאספו כ-50 איש בחורבות רובע ואדי סאליב — גיא הצ'לב" — החיפאי כרי להיפרד ממנו בטכס חגיגי. הרובע ששימש אוור-מגורים ערבי עתיק נוסח יפו העתיקה ואחר-

חצוצרה בוואדי: ארז אשורב ב"הזעקה האחרונה"

שהבטיח הרים וגבעות בנושא "רובע אומנים" וכו', השמיע ראש-העיר המפא"ניק של חיפה סוף-סוף את האמת המרה בטלוויזיה. הכוונה היא להקים במקום בנייני-מישורים וחנייות. אולי גם

כך, בשנים שאחרי הקמת המדינה, מעין גטר קסבה ססגוניים ושוקק-חיים לעולים יהודים ויצאי רומניה ויוצאי מארוקו, סבל שנים מעוובה והזנחה לאחר שמרכיבית תושביו פונו ממנו.